

# דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:  
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה  
משואות-יצחק

# במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ \* משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת \* טל': 08-8616173 \* פקס: 08-8616174

שנת תשע"ט

פרשת וירא

## א. בכור שור .

פרק יט', פסוקים כ'-כח':

(כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה. רבים צועקים עליהם שהם גזולים וחומסים ומריעים עשה.  
(כא) הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה. שכן עשו כמו שהצועקים אומרים: כלה אעשה בהם, ואם לא אדעה: ואם לא, שלא עשו כל-כך, אדעה מה אעשה להם<sup>9</sup>, לפי החטא הפירעון.  
(כג) האף תספה. כלומר: אם הרשעים עשו ככל הצעקה, הגם יספו צדיקים עמהם, שאתה אומר שתעשה בהם כלה.

(כד) ולא תשא למקום וגו' כלומר ראוי וכבוד לפניך שתשא לרשעים מפני הצדיקים, שזהו דרך חסד ורחמים, ולא שתכלה הצדיקים בשביל הרשעים, שאין זה משפט, כי הצדיקים מה פשעו.

(כה) השופט כל הארץ. הוא ששופט ואדון לכל הארץ לא יעשה משפט בתמיה?  
(כו) ואנכי עפר ואפר. התחיל להקטין עצמו, לפי שהיה רוצה להרבות דברים, כלומר לא בשביל חשיבותי ארבה דברים לפניך, כי אני כאין, אך בענותנותי.

(כז) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה. בתחילה שאל דבר מועט שלא יקשה בעיני הקב"ה, ולבסוף כשראה שעת רצון הוא, התחיל לפחות עשרה עשרה, כי אמר: מאחר שהקב"ה נאות לי אם לא אתפלל עליהם ימותו בפשיעתי, ומאחר שהעמידם על עשרה, חשב בלבו אם יש שם פחות מעשרה זקנים יוציא מביניהם הצדיקים וימית את הרשעים, כי הכיר, כי אין הקב"ה חפץ במיתתן של צדיקים, אך רצה למחול לאחרים בשבילם, ולא רצה לומר מחול להם מהכלל, פן יקשה בעיני הקב"ה, שלא יהא רוצה שימחה על כבודו ועל קדושת שמו, ועוד שאם כולם רשעים מדוע רשעים יחיו.

אלו

1. על אינה קושי אפשרי צונה פרשנו לפסוק כ"ז?
2. מה ביאורו לפסוק כא'?
3. איך פרשנו אמין את פסוק כד' ומה חידושו?
4. הביאורו לפסוק כח' מסביר פרשנו את כל הציון, התוכף לפארו?

\* \* \*

אל ארץ המריה. הוא

המוקוס שנבנה שם אח"כ בית המקדש, ובו הריס רבים, ואחד מהם נקרא הר המוריה, ועל שמו נקראת כל הארץ ההיא ארץ המוריה, ואחז"ל שבמקום ההוא הקריבו אדם וקין והבן ונח את קרבנותיהם: והעלהו שם לעלה. אילו כונת הלווי הזה שיחט את בנו על המזבח וישרפהו כליל, היה הכתוב אומר והעלהו שם עולה, כמו שאמר יפתח והעליתו עולה (שופטים י"א ל"א) לפי שהיתה כונתו לשחוט את היולא מפתח ביתו, וכן ויעלהו עולה על החומה (מלכים ב' ג' כ"ז) האמור במלך מואב שחט את בנו, ולא מלאנו לשון העלאת עולה להקרבת בן אדם על המזבח זולת אלה השנים, ובשניהם בא פועל עלה נקשר עם ב' פעולים בלי אות השימוש,

## ב. באור יש"ד.

פרק כב', פסוק א':

כי הנקרב בא ביחס הפעול שהוא הכנוי, והעליתיהו, ויעלהו, והשם עולה בא ג"כ ביחס הפעול בלי למ"ד, ואף שבקרבן בהמה מלאנו פעמים הרבה שם עולה קשור עם למ"ד, כמו כל הבקר לעולה, ואיל לעולה, ודומיהם, הוא לפי שאין שם מקום לטעות, כי העלאת בהמה על המזבח בודאי לא יהיה לתכלית אחר אלא לשרוף אותה, אבל העלאת אדם למקום גבוה אפשר שיהיה לתכלית אחר כמו שנפרש. ולכן מאמר והעלהו שם לעולה יובן על צ' דרכים, האחד שיחט ממש את בנו לקרבן עולה, והשני שיעלהו אל ההר שהוא לדרך העולה שיקריב אברהם שם, כלומר שיוליך עמו את ילחק בנו כדי שיהיה נלצ על העולה וילמד מעשה הקרבנות שמקריבים לכבוד השם, כי בן שימוש הלמ"ד אלל הקרבנות, כמו ויקדש את ישי ואת בניו ויקרא להם לזבח (שמואל א' ט"ז ה'), שלמ"ד לזבח פירושה שיהיו נלצים אלל הזבח ומתעסקים בו, אף כאן לעולה לתכלית העולה שתקריב שם לפני ילחק כדי לחינוכו במעשה ההוא. והנה הי"ת לא אהו מתחלה שיחט את בנו חלילה, כי קרבן כזה הוא תועבה גדולה בעיני השם ב"ה שהוא רחום וחנון ושונא מעשי האכזריות, כמו שאמרה התורה כי כל תועבת ה' אשר שגא עשו לאלהיהם כי גם את בנייהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם (דברים י"ב ל"א), וכמו שלעק הנביא ובנו בנות וכו' לשרוף את בנייהם ואת בנותיהם באש אשר לא לוייתי ולא עלתה על לבי (ירמיה ז' ל"א), ואחז"ל אשר לא לוייתי לאברהם, אבל ראתה חכמתו יתברך להסתיר כונת הליוי בלישגא דמשתמע לתרי אפי כדי לעשות נסיון גדול באברהם והוא, כי אברהם ידע את השם ואת דרכיו ואהב את השם אהבה עזה, ובעבור כן היה מבקש להתדמות אליו בדרכי החסד והחנינה והרחמים, להיותו יודע שהדרכים הללו אהובים לו יתברך, ומטעם זה ג"כ מאס בגילולי בית אביו, לפי שהיו אז מייחסים לאליליהם כל מיני נבלות ואכזריות, ועתה שנלטה פתאום לפי דעתו לשחוט את בנו, איך לא יבהל לשמוע כן מפי אב הרחמים ולא יתר לבו ממקומו לעשות אכזריות גדולה כזו שהוא נגד הטבע והדעת, בלי להרהר על דרכי השם ב"ה. אולם א"א ע"ה מלכד שהיה אוהב את השם מאד, גם היה ירא את ה' יראה גדולה, ומי שנקבע בלבו מדה זו לא ישלח מחשבותיו חפשים לחקור בשכלו ובבניתו על דברים שהם תעלומות ממנו, אלא ישים מקוה הליטעות נגד פני נפשו, ולא ירהר על דברי השם אפילו הם הפוכים משקול דעתו, כמו שאמר הנביא הגיד לך אדם מה טוב וכו' והלגע לכת עם אלהיך (מייכה ו' ח'), והדברים הללו עמוקים ורחבים ואין זה המקום להאריך בהם, רק להודיע שתכלית הנסיון הזה היה להוליא יראת השם שבנפשו מן הכח אל הפועל, ואברהם ברוב גדולתו עמד גם כזה ונשתלם במדה זו, כמו שמעיד עליו הכתוב עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה, וכדרך שיתבאר:

*nikke*

1. מה הפציה בצנין: "ארץ האוריה" ספרשנן מתחבט באצנה?
2. פירושו הארוך על צנין הקרבת קרבן צולה - אדט מסביר פרשנן את דעתו, התוכף להסביר?
3. מה בצצט רצה הקב"ה ומה חשב אברהם לצלות?
4. מה בסוף קרה ואיך לה אפרש את כל הצנין ברוח טובה?

\* \* \*

**ג. הכתב והקבלה .**

פרק כב' פסוק ז':  
 והעצים ואיה השה. הצחת עמך מן הצית דברים הנוחים להשיגם גם צהר, עלים מאלה השיחים אשר סביבו, ואש נוכל להוליא מן הרעפים, ודבר שאינו נמלא צהר לא הכינות להביא עמך מן הצית. זהו ואיה השה לעולה, והשיבו אין אנו לריכים לשה, כי אין חפץ להשם כעת להקריב לפניו אחת מן הצהמות, כי צהר לו יה להעלות לפניו על אשה ט' דבר יקר מאד, והוא בני, וזהו אלהים יראה לו השה לעולה בני (רמ"א) והעיד הכתוב כי גם אחר שגודע לילחק כי הוא הנצחר להיות עולה על אשה ה', התרלה לזה בנפש חפלה, ושניהם הלכו יחדיו בכונה רלוי זה להקריב, וזה להקרב: אמרו באגדה הוצא בילקוט, אברהם דומה כמי שעושה חתנות לבנו, וילחק דומה כמי שעושה חופה לעלמו, ובפרדס גדול הביא אגדה שאמר ילחק שירה כשנעקד ע"ג המזבח וז"ש ילחק ירן:

(ז) האיש

1. איך פרשננו מסביר את הפסוק בצניין האש והצניט?
2. פרשננו קובע כי אברהם ויצחק עם יחד הבינו את מטרת הפאת קרבן אדם, אמה חשוב לו להדגיש זאת?
3. איך לפסול נמצא פתרון שנה מלה?

\* \* \*

ד. דש"ר הירש.

פרק יד' פסוק ה' :

ב (יג-יד) וישא. הוא נשא את עיניו מסביב. מוכן ומזומן היה "לעקוד" ו"להעקד", להקריב בחירות רצונו את כל הזיתו, כל גופו ונפשו, על המזבח. עתה הרגיש צורך להפוך את מעשה העקדה הזאת, על-ידי קרבן סמלי, לתוכן כל חיי העתיד של בנו ושל זרעו אחריו.

כדרך שיצחק היה מוכן ומזומן להקריב את עצמו על מזבח ה' ולקום מחדש לחיים מעל מזבח ה', - כן יעשה הוא ויעשו בניו מעתה ועד עולם: אמונת-אומן זו ומסירות נפש זו יקדשו בקרבנותיהם ויקיימו בחייהם. חיי יצחק וחיי בניו אחריו היה יהיו למעשה-עקדה נצחית.

ויעלה לעלה תחת בנו. במלים אלה מעמיד הכתוב לכל הדורות ובמלוא הבהירות על משמעות הקרבנות כמעשה זיהוי של האדם עם קרבנו. וכך נאמר בתנא דבי אליהו (עי' מהדורת איש-שלום עמ' 36): "אותו היום שהעלה אבינו אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח תיקן הקב"ה שני כבשים אחד בשחרית ואחד בין הערבים שנא' את הכבש אחד וגוי' וכל כך למה שבשעה שישראל מקריבין תמידין על המזבח וקוראין את המקרא הוה צפונה לפני ה' הקב"ה זוכר עקידת יצחק בן אברהם מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין שפחה קורא את המקרא הוה צפונה לפני ה' הקב"ה זוכר עקידת יצחק בן אברהם".

1. איך פרשננו מבין את: "וישא את צניו" ומה הוא רוצה ללמדנו בכך?
2. מהו המסר לדורות שפרשננו לומד כאן?
3. איך כלל זה מסתדר עם הכתוב בפסוקים?
4. פרשננו קובע צורך של "זיהוי האדם עם קרבנו" מה פירוש ואיך זה נעשה?
5. מה כאן צניו "צפונה לפני ה'?"
6. "אין צורך להבין דעת צניו" אמה ומה הכוונה כאן?
7. אחרי כלל זה בצטט מה רוצה פרשננו ללמדנו בכלל זה?

\* \* \*

מתפרש כאן קרבן התמיד כמצוה שנצטוותה האומה הישראלית על מנת להמשיך בה את מעשה העקדה של אביה הראשון. במיוחד מורה על כך "ירך המזבח צפונה לפני ה'" (ויקרא א, יא), ש"קדשי קדשים שחיתתן בצפון" (זבחים ה, א). רוח צפון היא "רוח חצות הלילה": "באישון ליל החיים", עם שקיעת השמש במעמקי עולם, ואך חושך יאופפנו - יאמר נא ישראל: אף אם עינינו לא ראו - אף-על-פי-כן - ה' יראה. עומדים אנחנו לפני ה'. "הדעה והבינה לחי עולמים, עיני ה' צופיות למעננו, ואין צורך שנבין דעת עליון. תורתו והליכותיו אינן עומדות לדין לפני כס המשפט של תבונתנו, ויהיו נסיבות חיינו עלי אדמות אשר יהיו: ה' יראה!" זאת חוקת קרבן עולם מהר המוריה.